

ความก้าวหน้าในเส้นทางการพัฒนาวิทยฐานะวิชาชีพของครูและ ผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพการจัดการศึกษา: พหุกรณีศึกษา

Advancement in the Development of Academic Base for Teaching Career and School Administrators: A Multi-Case Studies

ปิยภัทร จิรบุญโชติ¹, ชำนาญ ปาณาวงษ์² และ เอื้อมพร หลินเจริญ³

Piyapat Jirapunyachoti¹, Chamnan Panawong², and Aumporn Lincharoen³

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Faculty of Education, Naresuan University, Thailand

E-mail: Piyapatj62@nu.ac.th

Received April 23, 2024; Revised June 13, 2024; Accepted June 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าในเส้นทางการพัฒนาวิทยฐานะของครูและผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพการจัดการศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบแผนพหุกรณี เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 2) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลคือครูและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 16 กรณี ใช้วิธีคัดเลือกกรณีเด่นหรือกรณีรู้จัก วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์คำหลัก 2) การวิเคราะห์ส่วนประกอบ 3) การสร้างข้อสรุปอุปนัย และ 4) การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะ ประกอบด้วย ปัจจัยและเงื่อนไขภายใน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเจตคติ ปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการทำงาน ปัจจัยและเงื่อนไขภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านองค์กร ปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านสังคม กลุ่มไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะ ประกอบด้วย ปัจจัยและเงื่อนไขภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยและเงื่อนไขภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงาน 2) ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าในเส้นทางการพัฒนาวิทยฐานะของครูและผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพการจัดการศึกษา พบว่า ครูผู้ประสบความสำเร็จการพัฒนาวิทยฐานะได้ ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากกระบวนการพัฒนาวิทยฐานะ พัฒนาผู้เรียนให้

มีคุณภาพ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากกระบวนการพัฒนาวิทยฐานะบริหารโรงเรียนให้มีคุณภาพ

คำสำคัญ: ความก้าวหน้าในวิชาชีพครู; วิทยฐานะ; วิจัยเชิงคุณภาพ; พหุกรณีศึกษา

Abstract

This article aims to 1) study the factors and conditions affecting the success and failure of teachers and school administrators in developing their professional status, and 2) study the relationship between the progress in the professional status development path of teachers and school administrators and the quality of education management. This research is qualitative research with a multi-case study design. The research instruments are 1) unstructured interviews, 2) participatory observation. The informants are teachers and school administrators in 16 cases. The method of selecting prominent or known cases is used. The data is analyzed using qualitative research methods, including 1) keyword analysis, 2) component analysis, 3) inductive conclusion generation, and 4) data triangulation.

The research results show that 1) The group that succeeded in developing their professional status consists of internal factors and conditions, namely personal factors, attitude, self-development, motivation, work experience, and external factors and conditions, namely organizational factors, school administrators, colleagues, students, and society. The group that did not succeed in developing their professional status consists of internal factors and conditions, namely self-development, family factors, and external factors and conditions, namely students. Colleagues and 2) The results of the study on the relationship between the progress in the career development path of teachers and school administrators and the quality of education management found that teachers who were successful in career development used the knowledge and experience gained from the career development process to develop students to have quality. As for school administrators who were successful, they used the knowledge and experience gained from the career development process to manage schools to have quality.

Keywords: profession; master teacher; quality of education; multi-case

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนามนุษย์ ฉะนั้นการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจะทำให้มนุษย์มีคุณภาพไปด้วย จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาและตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sirirat (2018) โดยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อ

คุณภาพการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษาและปัจจัยครู เนื่องจากเป็นบุคคลใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุดและเป็นผู้ดำเนินนโยบายของรัฐไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ต่อคุณภาพการจัดการศึกษา รัฐจึงมีนโยบายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาให้สั่งสมความรู้ความชำนาญและความเชี่ยวชาญ โดยมีหน่วยงานที่กำกับดูแล ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งใช้ระบบวิทยฐานะเป็นตัวชี้วัดความเชี่ยวชาญในวิชาชีพครู โดยมีหลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะจากการสังเคราะห์เอกสารตามหนังสือด่วนที่สุด ที่ ศธ. 0206.4/ว. 17 ลงวันที่ 30 กันยายน 2552 และต่อมา ก.ค.ศ. ได้ประกาศใช้หลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะตามหนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ.ที่ ศธ. 0206.3/ว21 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2560 และล่าสุดตามหนังสือ ที่ ศธ 0206.3/ว9 ประกาศเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2564 โดยสรุปได้ว่าหลักเกณฑ์ทั้งหมดมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกัน คือ การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เพราะเชื่อว่าการศึกษามีคุณภาพจึงสามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้ เมื่อคนมีคุณภาพจึงสามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีคุณภาพต่อไป โดยเริ่มจากการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อไปพัฒนานักเรียน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ฐานข้อมูลทรัพยากรมนุษย์ด้านการศึกษาย่อยๆ 2 แห่ง ได้แก่ ฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และฐานข้อมูลด้านบุคลากรทางการศึกษา ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พบจำนวนครูและผู้บริหารสถานศึกษา ผู้มีวิทยฐานะจำนวน 355,206 ราย แบ่งวิทยฐานะชำนาญการ 98,609 ชำนาญการพิเศษ 186,952 เชี่ยวชาญ 393 ซึ่งมีจำนวนอัตราที่สูงขึ้นและมีผลกระทบต่อบรรยากาศของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องใช้จ่ายเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามในทางตรงกันข้ามกลับพบว่า อัตราการเพิ่มขึ้นของครูผู้มีวิทยฐานะและงบประมาณที่เพิ่มขึ้นนั้นยังไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัดคุณภาพของนักเรียน ซึ่งดูจากผลการทดสอบระดับชาติในช่วงหลายปีที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นได้จากรายงานขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและพัฒนาที่ทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนทั่วโลก พบว่า นักเรียนไทยร้อยละ 59.5 อยู่ในกลุ่มที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานและมีนักเรียนไทยเพียงร้อยละ 0.18 ที่ทำคะแนนได้ในระดับสูงกว่ามาตรฐาน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่ามีปัจจัยและเงื่อนไขอะไรบ้างที่เป็นองค์ประกอบของการประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จการพัฒนาวิทยฐานะกับคุณภาพการจัดการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะวิชาชีพของครูและผู้บริหารสถานศึกษา

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าในเส้นทางการพัฒนาวิทยฐานะวิชาชีพของครูและผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า เป้าหมายของการจัดการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาและตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล โดยนโยบายเพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้สั่งสมความรู้และความเชี่ยวชาญผ่านระบบการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งแสดงถึงเส้นทางการก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยมีระบบวิทยฐานะเป็นตัวชี้วัดความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ โดย Chantadee (2013) ระบุว่า วิชาชีพครูหมายถึง วิชาชีพชั้นสูง ผู้ดำรงตำแหน่งครูจะต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน หรือจรรยาบรรณวิชาชีพ นอกจากนี้จากการสังเคราะห์เอกสารพบว่า วิชาชีพ หมายถึง วิชาชีพทางการศึกษาที่ทำหน้าที่หลักด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา ผู้ที่ประกอบวิชาชีพได้จะต้องได้รับอนุญาตและปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตน มาตรฐานการปฏิบัติตนมีข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพ นอกจากนี้ Suthasinobon (2021) ระบุว่า วิชาชีพครู (Profession) หมายถึง อาชีพให้บริการแก่สาธารณชนบริการแก่สังคมเป็นหลัก (Social Service) อาศัยความรู้หรือวิธีการทางปัญญาในการบริการ ซึ่งต้องได้รับการศึกษาอบรม มีความชำนาญเป็นการเฉพาะและมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ โดยผู้ประกอบวิชาชีพต้องฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติอย่างเพียงพอก่อนที่จะประกอบวิชาชีพ นอกจากนี้ Kitrungruang and Sirisamphan (2018) ระบุว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง (High Professional) ครูทุกคนจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาตนเองสู่ความเป็นครูมืออาชีพ โดยสามารถพัฒนาตนเองและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีพัฒนาการทางวิชาชีพที่เต็มเต็มในแต่ละระยะของการเป็นครูกล่าวคือระยะก้าวเข้าสู่วิชาชีพ (Entry Level) เพราะวิชาชีพครูเป็นอาชีพเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศเป็นการเตรียมความพร้อมให้พลเมือง

จึงสรุปได้ว่า วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นกิจกรรมทางปัญญาที่ให้บริการแก่สังคมเป็นอาชีพที่ทำหน้าที่สร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการถ่ายทอดเนื้อหา สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ ทักษะ เจตคติมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

คุณภาพการจัดการศึกษา

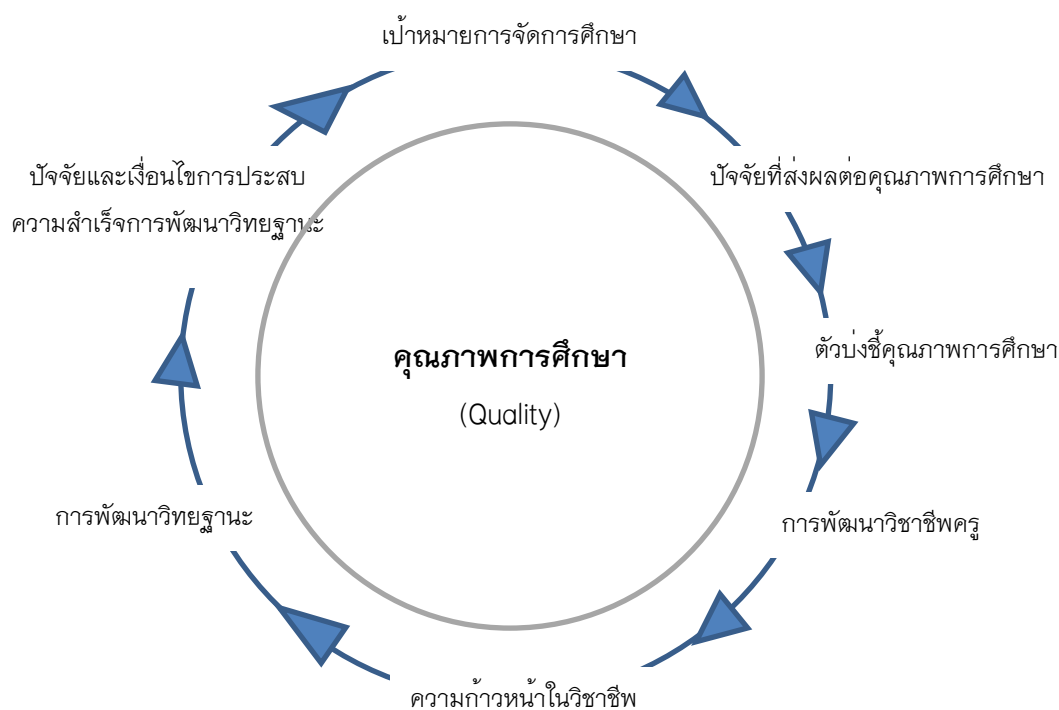
นักเรียน คือ ผลผลิตของครูซึ่งบ่งบอกถึงคุณภาพการจัดการศึกษา ส่วนบทบาทในการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะความใกล้ชิดกับนักเรียนและเป็นผู้ที่

นํานโยบายการจัดการศึกษาไปปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อคุณภาพการจัดการศึกษารัฐจึงมุ่งพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้ระบบวิทยฐานะเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงาน

การประเมินวิทยฐานะครูและบุคลากรทางการศึกษา

การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาจะเริ่มดำเนินการตั้งแต่การก้าวเข้าสู่วิชาชีพทางการศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้สั่งสมความรู้และประสบการณ์ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ จากการทบทวนเอกสารพบว่า แนวคิดการประเมินวิทยฐานะแบ่งออกเป็น 2 ยุค ยุคที่ 1 ได้แก่ การประเมินเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ยุคที่ 2 ได้แก่ การประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อแสดงถึงความสามารถในวิชาชีพ โดยทั้ง 2 ยุคมีเป้าหมายเดียวกัน คือ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดย Taengjuang (2011) ระบุว่า การประเมินวิทยฐานะมีแนวคิดเพื่อส่งเสริมให้ครูผู้สอน คิดค้นนวัตกรรม ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สร้างความเป็นมืออาชีพ เป็นการส่งเสริมกำลังใจในรูปแบบของตำแหน่งงานสูงขึ้น หรือให้ได้เงินเดือนสูงขึ้น มีเงินประจำตำแหน่ง เรียกว่า วิทยฐานะ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องของการวิจัยครั้งนี้และการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยจึงสรุปผลการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องดังภาพ 2

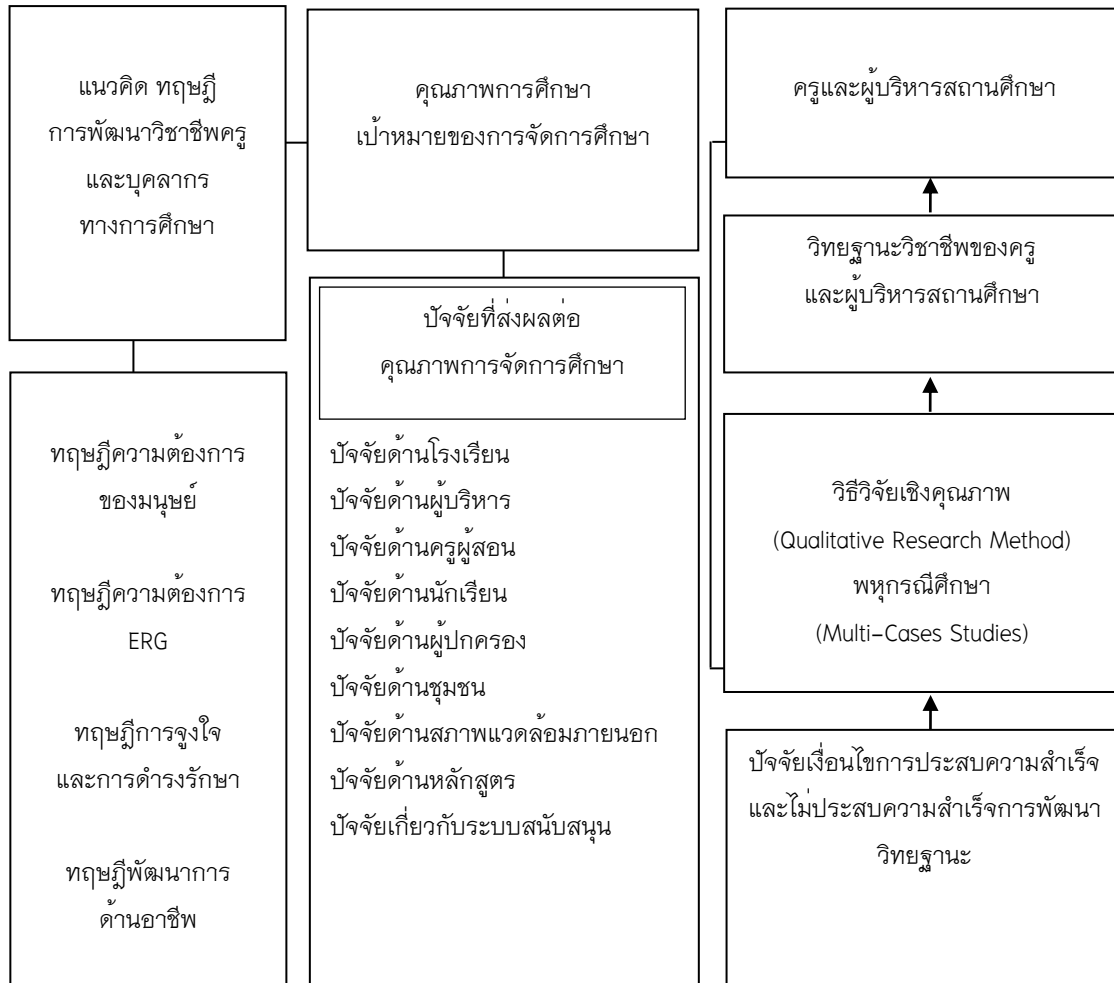

ภาพที่ 1 ผลการทบทวนวรรณกรรมและวิเคราะห์เอกสาร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) แบบพหุกรณีศึกษา (Multi Cases Study) ผู้ให้ข้อมูล 16 กรณีศึกษา เลือกกรณีเด่นและกรณีรู้จัก แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะ 2) กลุ่มไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ประกอบด้วยพื้นที่การวิจัยจากโรงเรียน 7 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษและวิทยฐานะเชี่ยวชาญ จำนวน 16 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบกรณีเด่นหรือกรณีจึก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) 2) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) รวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยระหว่างเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2566 ถึงเดือน เมษายน พ.ศ. 2567 โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและวิเคราะห์ (document analysis) ประเด็นที่สนใจศึกษาและสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องของสิ่งที่สนใจศึกษาหรือตัวแปร ได้แก่ เป้าหมาย การจัดการศึกษา คุณภาพการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ตัวบ่งชี้คุณภาพ การศึกษา จากแหล่งข้อมูล ได้แก่ วิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ หนังสือ วารสาร ฐานข้อมูลออนไลน์ วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย แล้วขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและความเห็นจากคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนและออกแบบการวิจัย

จากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้กำหนดกรอบแนวคิดและวางแผนและออกแบบการวิจัยโดยเลือกใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) แบบแผนพหุกรณีศึกษา (Multi Cases Study) และเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะและกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะ

ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

การเลือกกรณีศึกษา การเลือกกรณีศึกษาหรือผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) ผู้วิจัยเลือกกรณีเด่นหรือกรณีรู้จัก (Reputation case selection) โดยติดตามประกาศผู้ได้รับการเลื่อนวิทยฐานะจากประกาศของสำนักงาน ก.ค.ศ. และคณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ. ก.ท) ได้โรงเรียนเป้าหมายเพื่อใช้เป็นสนามวิจัยแล้วจึงขออนุมัติหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อประสานงานสำรวจข้อมูลผู้ให้ข้อมูล นำรายชื่อผู้ให้ข้อมูลจากโรงเรียนที่ตอบรับเป็นสนามวิจัย และเลือกกรณีศึกษาตามคุณสมบัติที่กำหนดโดยความสมัครใจเสนออาจารย์ที่ปรึกษา โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกรณีศึกษา ตามที่ Buasan (2015) ระบุไว้ว่า เกณฑ์การคัดเลือกกรณีศึกษาหรือผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ประกอบด้วย 1) ต้องเป็นครูหรือผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะวิชาชีพ 2) มีประสบการณ์การสอนและประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา ตั้งแต่ 5-8 ปีขึ้นไป 3) ได้รับรางวัลอย่างใดอย่างหนึ่งจากหน่วยงานการศึกษา เช่น ครูสภา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือหน่วยงานที่ตนเองสังกัดเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ ซึ่ง Rubin and Rubin (1995 as cited in Pothisita, 2021) ระบุว่า ควรพิจารณาคนที่มีความสมบัติ 3 ประการต่อไปนี้ ได้แก่ 1) เป็นคนมีความรู้หรือประสบการณ์เรื่องที่ศึกษา 2) สมัครใจที่จะสนทนากับผู้สัมภาษณ์ 3) ควรเป็นกลุ่มคนที่มีประสบการณ์และความคิดเห็นที่หลากหลายพอสมควร

การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) เป็นคำถามแบบปลายเปิด โดยเริ่มสัมภาษณ์ตั้งแต่ ประวัติส่วนตัว ตั้งแต่การเกิดและจำนวนพี่น้อง ตามแนวทางของ John Doe Jr. (Cited in Achawamety et al., 2021) สัมภาษณ์ทั้งหมด 5 ครั้ง ประกอบด้วย ครั้งที่ 1 สัมภาษณ์และบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง ครั้งที่ 2 ดำเนินการสังเกตแบบ

มีส่วนร่วมและขอตรวจสอบรายการจากเอกสารทุติยภูมิจากโรงเรียน ได้แก่ ผลการประเมินคุณภาพ การศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โครงการ กิจกรรม ครั้งที่ 3 สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพื่อตรวจสอบข้อมูล ครั้งที่ 4 สัมภาษณ์เพิ่มเติมทางโทรศัพท์ และครั้งที่ 5 ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) แหล่งเวลา แหล่งสถานที่

การการสังเกต (observation) ผู้วิจัยใช้กระบวนการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสังเกต 2) การซักถาม และ 3) การจดบันทึก ตามแนวทางของ Chantawanich (2022) โดยใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยตำแหน่งครูสังเกต 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ และด้านที่ 3) ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม 4) ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย และ 5) ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต ได้แก่ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบตรวจสอบรายการ ส่วนประเด็นการสังเกตผู้วิจัยสังเคราะห์หลักเกณฑ์จาก 1. แนวทางการคัดเลือกห้องเรียนประกันคุณภาพ (QAC : Quality Assurance Classroom) 2. มาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 หมวด 2 มาตรฐานการปฏิบัติงาน 3.หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกข้อมูลด้วยบันทึกละเอียด การบันทึกเสียง และการสังเกต มาจัดระเบียบข้อมูลโดยเริ่มจากการอ่านและสรุป จัดระเบียบข้อมูลและดำเนินการ ตามขั้นตอนได้แก่ 1) การจำแนกหรือการจัดกลุ่มข้อมูล 2) การวิเคราะห์ส่วนประกอบ 3) การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Panawong, 2019; Buasan, 2015; Lincharoen, 2012) โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การจำแนกหรือการจัดกลุ่มข้อมูล จัดข้อมูลให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะนำไปวิเคราะห์ ได้แก่ ประวัติส่วนตัว สถานที่เกิด จำนวนพี่น้องและสมาชิกในครอบครัว อาชีพบิดา มารดา และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู แรงบันดาลใจในวิชาชีพครู ประวัติการศึกษา ได้แก่ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา การศึกษาในระดับอุดมศึกษาและบัณฑิตศึกษา ความสนใจ ความสามารถพิเศษ ประวัติการปฏิบัติงาน และเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ประวัติการปฏิบัติงานในตำแหน่ง งานที่ได้รับมอบหมายเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Component Analysis) ผู้วิจัยได้ค้นหาคุณสมบัติหรือส่วนประกอบที่มีความหมายของข้อมูลแต่ละชุดแล้วนำส่วนประกอบมาเปรียบเทียบและเขียนข้อสรุปบรรยายให้เห็นถึงความเหมือนและความต่าง โดยการกำหนดเลือกข้อมูล จัดทำเป็นตาราง สร้างข้อสรุปที่ได้จากการเปรียบเทียบ

การวิเคราะห์สรุปอุปนัย ผู้วิจัยสร้างข้อสรุปอุปนัย (Analytic induction) โดยพิจารณา ลักษณะร่วมกันของข้อมูลรูปธรรมเป็นไปตามหลักของคำว่า อุปนัย (Induction) ซึ่งหมายถึง การหา ความจริงจากข้อเท็จจริง (Fact) (Buasan, 2015)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) มีคุณสมบัติดังนี้ 1) เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู วิทยาลัยน่านาญการพิเศษ วิทยาลัยน่านะเขี้ยวชาญ 2) มีประสบการณ์ ในการทำงานด้านการบริหารสถานศึกษา การสอน อย่างน้อย 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา 1) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) 2) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) 3) แบบตรวจสอบรายการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยเครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non Structured Interview) แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1) แบบปลาย ปิด (Close-ended) ตอนที่ 2) แบบปลายเปิด (Open-ended) 2. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม 3. ผู้วิจัย และอุปกรณ์ภาคสนาม 4. แบบบันทึกละเอียด

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บ รวบรวมได้จากสัมภาษณ์และการสังเกต ผู้วิจัยทำการบันทึกตามลักษณะของการบันทึกภาคสนาม (Field Note) สร้างตามแนวทางของ Buasan (2015) ส่วนข้อมูลรองได้จากการสังเกตจากเอกสารของ สถานศึกษาหรือเอกสารทางการ (Official Documents) ตรวจสอบเอกสารดังกล่าวแล้วบันทึกสาระที่ได้ ลงในแบบบันทึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ (1) การจำแนกหรือการจัดกลุ่มข้อมูล (2) การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (3) การวิเคราะห์สรุปอุปนัย และ (4) การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่ง สถานที่ และแหล่งบุคคล

ผลการวิจัย

1) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มประสบความสำเร็จการพัฒนาวิทยาลัยน่านะเขี้ยวชาญ ประกอบด้วย ปัจจัย เงื่อนไขภายใน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเจตคติ ปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง ปัจจัยด้าน แรงจูงใจ ปัจจัยด้านประสบการณ์การทำงาน ปัจจัยเงื่อนไขภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านองค์กร ปัจจัย ด้านผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านสังคม กลุ่มไม่ประสบ ความสำเร็จการพัฒนาวิทยาลัยน่านะเขี้ยวชาญ ประกอบด้วย ปัจจัยเงื่อนไขภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านการ พัฒนาตนเอง ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยเงื่อนไขภายนอก ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงาน โดยสรุปดังตาราง

ตารางที่ 1 กลุ่มประสบความสำเร็จการพัฒนาวิทยฐานะ

	ปัจจัยภายใน	ปัจจัยภายนอก
กลุ่มประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาวิทยฐานะวิชาชีพ	ปัจจัยส่วนบุคคล	ปัจจัยด้านองค์กร
	ปัจจัยด้านเจตคติ	ปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียน
	ปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง	ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงาน
	ปัจจัยด้านแรงจูงใจ	ปัจจัยด้านนักเรียน
	ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการทำงาน	ปัจจัยด้านสังคม
	ปัจจัยด้านครอบครัว	

จากตารางที่ 1 กลุ่มประสบความสำเร็จการพัฒนาวิทยฐานะ ปัจจัยเงื่อนไขภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนบุคคล บุคลิกภาพเป็นคนมีความกระตือรือร้นใฝ่หาความรู้อยู่เสมอโดยได้รับอิทธิพลจากบุคคลต้นแบบคือผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านการพัฒนาตนเองมีการเข้าร่วมการฝึกอบรมจากโครงการฝึกอบรมการพัฒนาวิทยฐานะ การศึกษาต่อเพราะมีความอยากรู้ อยากเห็น อยากก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยเริ่มจากการเห็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ จึงเกิดแรงบันดาลใจในการแสวงหาแนวทางในการพัฒนานักเรียน โดยร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบใหม่เพื่อการสอนเสริมด้วยเทคโนโลยีและสร้างแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ผลที่ได้ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น จึงนำนวัตกรรมส่งผลงานเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ แม้จะได้วิทยฐานะระหว่างการเป็นครูแต่วิทยฐานะก็ติดตัวมาด้วยเมื่อมาดำรงตำแหน่งเป็นรองผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านครอบครัว ได้รับแรงสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จการพัฒนาวิทยฐานะ โดยได้รับการช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจากบุตร ธิดา ส่วนปัจจัยเงื่อนไขภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านองค์กร แม้จะได้รับความชัดเจนในหลักเกณฑ์และคุณสมบัติจากหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับนโยบายและการส่งเสริมการพัฒนาวิทยฐานะ แต่ปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนที่มีความเอาใจใส่กำกับติดตาม ให้การช่วยเหลือชี้แนะแนวทางจนประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงานที่แบ่งปันข้อมูล ข่าวสาร เอกสาร ทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายเดียวกันคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

ตารางที่ 2 กลุ่มไม่ประสบความสำเร็จการพัฒนาวิทยฐานะ

	ปัจจัยภายใน	ปัจจัยภายนอก
กลุ่มไม่ประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาวิทยฐานะวิชาชีพ	ปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง	ปัจจัยด้านนักเรียน
	ปัจจัยด้านครอบครัว	ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงาน

จากตารางที่ 2 กลุ่มไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะวิชาชีพ ประกอบด้วย ปัจจัยเงื่อนไขภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง ขาดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และยังมีปัจจัยด้านครอบครัว ต้องตัดสินใจเพื่อไปดูแลบิดามารดาและบุตรที่ยังเล็ก ส่วนปัจจัยเงื่อนไขภายนอกได้ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงาน

2) ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าในเส้นทางการพัฒนาวิทยฐานะวิชาชีพ ของครูและผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า ครูผู้ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากกระบวนการพัฒนาวิทยฐานะจนเกิดองค์ความรู้ใหม่พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยวัดจากคุณภาพของผู้เรียน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากกระบวนการพัฒนาวิทยฐานะพัฒนาโรงเรียนมีคุณภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า กลุ่มประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะ ประกอบด้วย ปัจจัยและเงื่อนไขภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนบุคคล เพราะมนุษย์เมื่อตัดสินใจเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งแล้วย่อมต้องการประสบความสำเร็จอย่างสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิด การพัฒนาการของชีวิตด้านอาชีพ (Boonsathirakul, 2021) ซึ่งระบุไว้ว่าการพัฒนาการด้านอาชีพ เป็นกระบวนการระยะยาวที่ดำเนินไปจนตลอดชีวิตของแต่ละคน บุคคลแต่ละคนต้องบริหารจัดการกับ ระบบการเรียนรู้ การทำงาน นอกจากนี้มนุษย์ยังมีความต้องการความสำเร็จขั้นสูงสุดตามทฤษฎี ความต้องการของมาสโลว์ (Wadecharoen, 2017) ได้แก่ ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization Needs) เกิดจากการปลูกฝังตั้งแต่การอบรมเลี้ยงดู การปลูกฝังอาชีพ การส่งเสริม การศึกษาและจะประสบความสำเร็จได้เพราะปัจจัยด้านส่วนบุคคล ได้แก่ สถานะทางครอบครัว ส่วนปัจจัยด้านเจตคติ คือ ความรู้สึกนึกคิดต่อการพัฒนาวิทยฐานะซึ่งเป็นตัวชี้วัดความเชี่ยวชาญ ในอาชีพ ขณะที่ปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง คือ การแสวงหาความรู้ค้นคว้าข้อมูลใหม่ ๆ และปัจจัย ด้านประสบการณ์การทำงาน ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านองค์กร ที่กำกับดูแลนโยบาย กฎเกณฑ์ ส่วนปัจจัยด้านผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำทางวิชาการจะทำหน้าที่กำกับติดตามช่วยเหลือ ขณะที่ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงานให้สนับสนุนส่งเสริมทำงานร่วมกันจนเกิดเป็นเครือข่ายทางวิชาการ ขณะที่ปัจจัยด้านนักเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ส่วนปัจจัยด้านสังคมให้การสนับสนุน ส่งเสริม ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะแสดงถึงความก้าวหน้าในอาชีพ ความชำนาญ เชี่ยวชาญ เป็นการเจริญเติบโตในหน้าที่การงานซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีความต้องการ ERG ของอัลเดอร์เฟอร์

กลุ่มไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะ ประกอบด้วย ปัจจัยและเงื่อนไขภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนบุคคลต้องตัดสินใจอย่างยากลำบาก กับแรงกดดันที่ต้องเลือกระหว่างตำแหน่ง

ทางวิชาการที่สูงขึ้นกับตำแหน่งทางการบริหาร เป็นเหตุให้ไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะ ส่วนปัจจัยด้านครอบครัวเกี่ยวข้องเพราะต้องเลี้ยงดูบุตร บิดา มารดา ส่วนปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง เกิดจากการไม่มีประสบการณ์จึงมีความประมาทมากเกินไป ได้แก่ การไม่เตรียมความพร้อมที่ละเอียดรอบคอบ ถือโอกาสไม่ผ่านการประเมินวิทยฐานะพัฒนาตนเอง ส่วนปัจจัยและเงื่อนไขภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านนักเรียนที่ไม่ให้ความร่วมมือระหว่างการบริหารบันทึกเพื่อส่งเข้าระบบ DPA เป็นสิ่งนอกเหนือการควบคุม ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงานให้ข้อมูลที่ไม่เพียงพอ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าในเส้นทางการพัฒนาวิทยฐานะวิชาชีพของครูและผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา กลุ่มที่ประสบความสำเร็จ ได้ใช้องค์ความรู้ใหม่และประสบการณ์ที่ได้จากกระบวนการพัฒนาวิทยฐานะพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำแหน่งครู สังเกต 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการจัดการเรียนรู้ มีรูปแบบการสอน สื่อ นวัตกรรมในชั้นเรียนที่ผ่านการประเมินและประกวดจนได้รับรางวัล 2. ด้านส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning 3. ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ มีแผนการพัฒนาวิทยฐานะและแผนการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะ โดยการสังเกต 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ สังเกตได้จากการเป็นผู้นำในการพัฒนาโรงเรียน การนิเทศ และการเป็นพี่เลี้ยงให้ผู้ใต้บังคับบัญชา 2) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา สังเกตจากการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนในโรงเรียนมีแหล่งการเรียนรู้และทรัพยากรทางการศึกษาที่เหมาะสมเป็นโรงเรียนปลอดภัย 3) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม มีรูปแบบการบริหารโรงเรียนเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ด้านการวิจัยระหว่างการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาและการพัฒนาวิทยฐานะนำมาพัฒนาและบริหารโรงเรียนมีคุณภาพตามนโยบายโรงเรียนคุณภาพ 4) ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย มีโครงการและกิจกรรมและการสร้างความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันการศึกษา ได้แก่ การเรียนรู้วิชาชีพระยะสั้น โครงการลูกเสือกิจอาสา โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และ 5) ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ มีแผนการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย การศึกษาต่อและแผนการพัฒนาวิทยฐานะให้ระดับที่สูงขึ้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่อันเกิดขึ้นจากการวิจัย ทำให้ทราบปัจจัยและเงื่อนไขการประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะ กลุ่มประสบความสำเร็จการพัฒนาวิทยฐานะประกอบด้วย ปัจจัยและเงื่อนไขภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเจตคติ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง ปัจจัยด้านประสบการณ์การทำงาน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านองค์กร ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านสังคม

ภาพที่ 3 กลุ่มประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะ

กลุ่มไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะวิชาชีพ ประกอบด้วย ปัจจัยเงื่อนไขภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยเงื่อนไขภายนอก ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงาน

ภาพที่ 4 กลุ่มไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้เริ่มจากการค้นหาเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งพบว่าคุณภาพการจัดการศึกษาคือเป้าหมายหลัก และทำการศึกษาว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษามีอะไรบ้าง พบว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญมากที่สุด เพราะมีความใกล้ชิดกับผู้เรียน และเป็นผู้นำนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐไปปฏิบัติให้เกิดผล นอกจากนี้ นักเรียนคือผลผลิตของครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยรัฐมีนโยบายส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้สั่งสมความรู้ผ่านกระบวนการประเมินโดยใช้ระบบวิทยฐานะซึ่งแสดงถึงความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ และเป็น การแสดงถึงความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่ามีปัจจัยและเงื่อนไขอะไรบ้างที่ส่งผล ต่อการประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้า ในเส้นทางการพัฒนาวิทยฐานะของครูและผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพการจัดการศึกษา พบว่า มี 2 กลุ่มปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ที่ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จและไม่ ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะ นอกจากนี้ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะ ได้ใช้องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการประสบความสำเร็จ การพัฒนาวิทยฐานะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และบริหารโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยพบว่า กลุ่มประสบความสำเร็จและกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ ครูและ บุคลากรทางการศึกษาที่กำลังพัฒนาวิทยฐานะสามารถศึกษาได้จากผลการวิจัย ส่วนหน่วยงานที่กำกับ ดูแล ได้แก่ สำนักงาน ก.ค.ศ. สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปศึกษาและเผยแพร่เพื่อประโยชน์ต่อการ พัฒนาการศึกษต่อไป

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าในเส้นทางการพัฒนาวิทยฐานะ วิชาชีพของครูและผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา กลุ่มประสบ ความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะ สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ องค์ความรู้ใหม่ และรูปแบบ สื่อ นวัตกรรมซึ่งเกิดจากกระบวนการพัฒนาวิทยฐานะไปพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้นโดยวัดจากคุณภาพของผู้เรียน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบ ความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จาก กระบวนการพัฒนาวิทยฐานะผู้บริหารมีคุณภาพตามมาตรฐานสถานศึกษาและบริหารโรงเรียน

มีคุณภาพ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการส่งเสริมและกำกับติดตามให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูให้มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาวิทยฐานะให้มีวิทยฐานะที่สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มประสบความสำเร็จและกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ปัจจัยและเงื่อนไขภายในและภายนอก ดังนั้นควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาวิทยฐานะของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหลักเกณฑ์ปัจจุบัน ตามหนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ 0206.3/ว 9 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 และศึกษาตาม แบบแผนพหุกรณีศึกษาทุกวิทยฐานะ

References

- Achawamety, T. et al. (2021). *Fundamentals of empirical research*. Chulalongkorn University.
- Boonsathirakul, J. (2021). *Career and life development*. Faculty of Education, Kasetsart University.
- Buasan, R. (2015). *Qualitative research in education* (5th ed.). Chulalongkorn University.
- Chantadee, S. (2013). *Teacher professional development practice manual: Expert Level Teachers. Think Beyond*.
- Chantawanich, S. (2022). *Qualitative research methods*. Chulalongkorn University.
- Erawan, P. (2019). A Synthesis of systems and approaches to reforming the teacher professional development: Transforming conceptions of professional learning to practices. *Silpakorn Educational Research Journal, Silpakorn University*, 11(2), 160–178.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/suedureasearchjournal/article/view/208090>
- Kitrungruang, P., & Sirisamphan, O. (2018). *Teacher professional learning community: Strategies for improving educational quality: Concepts to practice*. M&N Design.
- Lincharoen, A. (2012). Qualitative data analysis techniques. *Journal of Educational Measurement Mahasarakham University: JEM-MSU*, 17(1), 17–29. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jjemmsu/article/view/149164>
- Panawong, C. (2020). *Qualitative research methods from concept, Theory to practice*. Naresuan University.
- Pothisita, C. (2021). *The science and art of qualitative research. Handbook for students and social science researchers*. Mahidol University.

- Sirirat, Y. (2018). *Educational quality indicators of primary school*[Doctoral dissertation, Silpakorn University].
- Suthasinobon, K. (2021). *Professional teachers: The spirit of science and the art of being a teacher*. Commercial World Media Company Limited.
- Taengjuang, P. (2011). *Model for developing the competencies of educational personnel*. Duangkamon.
- Wadeecharoen, W. (2017). *Research methods from concept, theory to practice*. SE-EDUCATION.